

կան գիտութիւններէ բոլոր դպրանքները:—Մարդիկ երբեմն մի քաջ տառջ անելուց յետոյ երկու քաջ յետ են գնում:

ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԸՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏՓԹԵՍՈՒՄ

ԵՒ ՎԵՐԱԳԱՐՁՆ Ի Մ. ԱՌՈՒ:

Վեհափառ Հայրապետ առաջ շարժուող խորհրդաւոր տօներին անձամբ մասնակցեց հանդէսներին, փանքի Մայր եկեղեցում: Ծաղկադարձի երեկոյիս կատարեց դանարացէի կարգը՝ մասնակցութեամբ Գեր. Գեորգ Արքեպիսկոպոսի Տ. Տիրայր և Տ. Կորիւն վարդապետներին: Հինգշաբթի երեկոյ ռանալուայի խորհուրդը՝ իւր շուրջն ունենալով Գեր. Գեորգ Արքեպս. ինչ հինգ վարդապետների և վեց քահանաների, եկեղեցին երկու գէպքում ևս այնքան լիքն էր, որ հազիւ կարելի չնչել Նորին Ս. Օծաթիւնը նախագահեց նաև առաջ ուրբաթ երեկոյիս թաղման հանգիսին, որ կատարուեց դրսում՝ փանքի բազում: Սակայն այս բոլոր ժամանակ Նորին Սրբութիւնը տկար էր զգում իրեն որի հետ ապա հոգնածութիւնը և թեթեւ ինքնուէնցիան միանալով այնչափ ուժասպառ արին, որ զատիկ ճրագալոյցին և տօնին չը կարողացաւ այլ ևս եկեղեցի իջնել և պատարագել ինչպէս և շնորհաւորութեան եկած հիւրերին ընդունել, որոց թուում էին Կովկասի Կառավարչապետի օգնական Գիւն. Լէյտենանտ Փրէզէ. Ս. Էլզարթը, Հոգարարձու պ. Ստեփանիս, Պարսից հիւպատոսը, բողմաթիւ բարձր կարգի պաշտօնեաներ, պատուաւոր քաղաքացիք ևլն:

Հոգեւոր Տիրոջ խնամող չորս բժիշկներ պ. պ. Ա. Բարայեան, Բ. Սաւասարդեան, Տ. Կարապետեան և Կառլէլին, տեսնելով որ Նորին Սրբութեան հիւանդութիւնը ծանրանում է, որոշեցին փոխադրել քաղաքից դուրս Կրճաձիւսի այգիներում Շնորհ. Կոյս Հովիւսի մեծ Թայիւրեանի ամարանոցը, որ ուրախութեամբ դրել էր Վեհափառ Հայրապետի տրամադրութեան ներքոյ: Այստեղ մաքուր օդի

և առողջարար ջրի բժշկաց անդուլ ջանքի և խնամքի շնորհիւ ութ օրուայ ընթացքում Հոգեւոր Տէրն առողջացաւ և բաւական կազդուրուեց: Ապա ապրիլի 20 ին իջնելով ամարանոցից՝ երկու օր մնաց Առաջնորդարանում և 22-ին ուղևորուեցաւ գէպի Մայր Աթոռ Նորին Սրբութեան համար վարձուած էր առանձին գնացք Սալօն—վազանով: Մինչև կայարան ուղեկցում էին Տփիսիսի Գեր. Առաջնորդը, պատուաւոր քաղաքացիք, քահանաներ և բազմաթիւ ժողովուրդ, իսկ այնտեղից մինչև Ալէքսանդրապոլ՝ Տ. Մխիթար վարդապետ, Տ. Կորիւն վարդապետ, Տ. Գարեգին վարդապետ Յովսէփեան, Առաջնորդ Սրբազանի կողմից Թէլէթի և Շաւնարաթի վանահայրները՝ Դիոնէսիոս և Յովհաննէս վարդապետներ, Արժ. Գիւտ. Ա. քահանայ ևլն. նոյնպէս և Բժշկապետ պ Աւետիք Բարայեան:

Սանահին Կայարանում Վեհ. Հայրապետին դիմաւորեց Ալէքսանդրապոլի փոխանորդ Տ. Մատթէոս վարդապետը, երկու պատուաւոր քաղաքացեոց հետ, որոնք եկած էին որպէս պատգամաւ օրնեւր Ալէքսանդրապոլի հասարակութեան կողմից: Ղարաբիլիսայի կայարանում ժողովուած էր զիւղի ամբողջ ժողովուրդը մարդ, կին, ձեր և երեխայ, ծանապարհին կանգնել էին տեղական ուսումնարանի աշակերտները իրենց ուսուցիչներով, և քահանաների հետ: Այնտեղ ներկայացաւ Նորին Սրբութեան Ալէքսանդրապոլի գաւառապետը, որ և ուղեկցեց մինչև քաղաք:

Ալէքսանդրապոլ հասաւ գնացքը երեկոյիս 7 1/4 ժամին և Հոգեւոր Տէրը օրհնելով դիմաւորող խուռն բողմութեան՝ կառքով իջաւ առաջնորդարան: Եկեղեցեոյ դրան սպասում էին տեղւոյն հոգևորականները, բայց Վեհափառ Հայրապետը տկար լինելով չը կարողացաւ եկեղեցի իջնել: Երկրորդ առաւօտը ապրիլի 23-ին կայսերական տօն լինելով՝ Նորին Սրբութիւն պատարագին եկեղեցի իջաւ և մնաց մինչև մաղթանքի վերջը: Տ. Կորիւն վարդապետին հրամայած էր քարոզ խօսել պատարագի ժամանակ: Նորին Սրբութիւն երեք օր մնալով Ալէքսանդրապոլում ուղի ելաւ այնտեղից գէպի Ս. Էջմիածին ամսի 25 ին:

առաջին օրը զիշերեց Բաշ Ապարանի որտեղից օրհնութիւնն առնելով վերադարձան ուղեկցող բժիշկ պ. Նիկողայոս Տ. Սահակեան և փոխանորդ Տ. Մատթէոս վարդապետը և մնացին միայն Վեհ. Հայրապետի սակաւաթիւ հետեորդները: Մօղնոյ ս. Գեորգ վանքում ընդ առաջ էին եկել Սինօգի անդամներից Գեր. Տ. Մակար եպ. և Տ. Թուսիկ վարդապետը և միաբանութեան կողմից Տ. Համադասպ և Տ. Եղիշէ վարդապետները: Երեկոյան ժամի 4-ին դուրս գալով Մօղնոյ վանքից Ծորին Սրբութիւնը հասաւ Ս. Էջմիածին ժամը 6½ ին. Ճանապարհին հետըհետէ դիմաւորելու եկան կառքերով հոգեոր ծեմարանի Տեսուչ Տ. Կարապետ վարդապետը ուսուցիչներով: Վաղարշապատի հասարակութեան անուտերը և ուրիշ ձիււորներ: Վանքի մեծ դրան սպասում էին բոլոր միաբանութիւնը, ծեմարանի աշակերտները և բաղմութիւնը. Ծորին Սրբութիւնն ուղղակի Մայր Տաճար առաջնորդուելով չոքեց իջման Ս. սեղանի առաջ և զխաբաց աղօթեց. ապա ուղեկցութեամբ միաբանից և աշակերտաց բորձրացաւ վեհարան և հանգստացաւ:

Ծորին Սրբութիւնն այժմ զգալի կերպով կազդուրուում է և սկսել է զբաղուել իւր բազմադիմի հոգսերով:

Կիւրակէ տարեկ 30-ին ս. պատարագից յետոյ Վեհափառ Հայրապետի ներկայութեամբ հոգեհանգիստ կատարուեցաւ նորոգ հանգուցեալ բարեյիշատակ Ենովք Բուդաղեանի համար: որ իւր նշանաւոր կարողութեան մեծազոյն մասը (աւելի քան կէս միլիոն ռուբլի) կապել է խիստ հոգեշահ բարեգործական նպատակներու ի թիւս որոց 20 հազար ռուբլի Մայր Աթոռի ծեմարանին: Մի տարուայ ընթացքում այս երկրորդ անգամն է, որ ծեմարանը խոշոր նուէր է ըստանում Բուդաղեան բարեգործ ընտանիքից: Անցեալ տարի մայիսին վախճանեցաւ Բագւում հանգուցեալ Ենովքի եղբորորդին Սմբատ Բուդաղեան: որի եղբայրը պ. Երուանդ և ոյլ ժառանգները խստացել էին երկու մըշտական որդեգիրներ ունենալ ծեմարանում նորա յիշատակին և կատարեցին այդ խոս-

տումբ տարեկան 400 ռ. թոշակն ուղարկելով՝ այժմ պահուում են արդէն երկու որդեգիրներ հանգուցեալ Սմբատի անունով:

ՄԱՅՐ ԱԹՌՈՒ

Գեր. Անանիա եպիսկոպոս նշանակուած լինելով Գանձակի փոխանորդ՝ կիւրակէ՝ ամսոյս 7-ին մեկնեց դէպի իւր պաշտօնատեղին: Գանձակի Փոխանորդ Տ. Բաղարատ վարդապետ Թաւաքալեան փոխադրուած է Տփլիս ս. Սարգսի վանահայրութեան: Կալուածոց կառավարչի և կոնսիստորիայի նախանգամի պաշտօնով:

Գարնան բացուելուն հետ սկսուեցաւ նաև օտարազգի հիւրերի երթևեկութիւնը. պէտք է ենթադրել, որ երկաթուղու մօտենալու հետ կրողմանան նաև նոցա այցելութիւնները ս. Էջմիածնում: Այդ այցելուններից պէտք է յիշել առանձնապէս Ֆրանսիացի պ. Բոնէնին, որ Միջին Ասիայում հնագիտական հետազոտութիւններ կատարող Ֆրանսիական յանձնաժողովի պարագլուխն է և վերադառնալով այնտեղից Մայր Աթոռ այցելեց ամսոյս 7 ին իւր հայրենակից պարոն և անկիւն Պորկիէնիի հետ Յարգելի գիտնականը զխառնոր նպատակ է ունեցել գտնել այն բոլոր հետքերը, որ թողել են նեստորականները քրիստոնէական առաքելութիւնը տարածելով մինչև Միջին Ասիայի և Չինաստանի խորքերը: Ծորա հետազոտութիւններից երևում է, որ այդ քարոզիչների թուում եղել են նաև շատ հայեր և նեստորականների ամենահեռուոր գաղթավայրերից մէկում՝ Մոնղոլիայի և Չինաստանի սահմանի վերայ, Սինխգի և Տանց — Կարի մէջ՝ Տուպա — Չէնգ (Տուպա պարսպապատ քաղաք) կոչուած տեղում մինչև վերջին տարիներս եղել են հայ գաղթականներ, որոնց 1894 թ. ին տեսել է ամերիկացի մի ճանապարհորդ՝ այժմ հիւպատոս Եւլաստանում: Բայց 1895 թ ին տեղական մահմեդականները խռովութիւն յարուցանելով այդտեղ՝ կործա-